onafhankelijk studentenblad
veto

speciale rectoreditie
jaargang 51 nummer 8
5 mei 2025
driewekelijks blad
erkenningsnummer p706128
afgiftekantoor Leuven

bpost
PB-PP | B-02817
BELGIE(N) - BELGIQUE

Wie wordt het?

De programma's van de drie kandidaat-rectoren lijken opvallend hard op elkaar. Ze proberen dan ook elk op andere punten het verschil te maken. 'De bestuursstijl die ze voorstaan moet het verschil maken.'

Tine Baelmans, Peter Lievens of Severine Vermeire: een van die drie zal vanaf volgend academiejaar rector van de KU Leuven worden. Inhoudelijk zijn ze aan elkaar gewaagd. Aanpak, accenten en enkele concrete voorstellen verschillen, maar wie er de programma's op naleest merkt toch vooral veel gelijkenissen op.

'De analyse die de drie kandidaten van de universiteit maken is dat het best wel goed gaat met de KU Leuven, met weinig grote problemen', zegt een decaan. 'Ze zien weliswaar allemaal nog enkele zaken waar verbetering mogelijk is. De bestuursstijl die ze voorstaan moet dan het verschil maken. Ze proberen die elk wat uit te spelen. Lievens door in te zetten op administratieve vereenvoudiging, Baelmans door de dialoogcultuur die ze wil invoeren en Vermeire door vertrouwen te prediken.'

Professoren wegen uiteindelijk het zwaarst door in de verkiezing. Zij hebben maar liefst zeventig procent van de stemmen in handen. Studenten, administratief en technisch personeel en aanvullend en bijzonder academisch personeel hebben elk tien procent van de stemmen. Wie rector wil worden, moet een absolute meerderheid halen. Dat kan in principe al in de eerste ronde op 12 en 13 mei. Anders volgt er op 19 en 20 mei een tweede stemronde, daarna kan eventueel nog een derde stemronde plaatsvinden.

Framing

Met drie verschillende profielen lijken de kandidaten dan ook aan elkaar gewaagd te zijn. Baelmans en Lievens komen uit de huidige bestuursploeg en zijn dus al erg ervaren. Vermeire komt dan weer naar buiten als 'kandidaat van de basis' die op die manier een frisse wind te laten waaien.

Daar worden ook wel vraagtekens bij geplaatst: 'Ze is toch onderzoekscoördinator, dan ben je niet echt van de basis', zegt een professor die anoniem wenst te blijven. 'Bovendien kan je je ook de vraag stellen hoe slim dat frame is. Jan Tytgat was vorige verkiezingen bijvoorbeeld écht van de basis. Hij bekleedde voorheen nog nooit een bestuursfunctie, maar dat werd net als een manco gezien.'

Lievens en Baelmans zitten dan weer met een mogelijk geloofwaardigheidsprobleem wanneer zij verandering bepleiten. Zo is de werkdruk bij het personeel een van de grootste struikelblokken, waar alle kandidaten zich over uitspreken. Voor leden van het huidige bestuur lijkt het toch moeilijker om dan te verkopen waarom ze er de vorige beleidsperiode geen werk van hebben gemaakt.

Italianen op het conclaaf

Ze komen bovendien alle twee uit dezelfde wetenschapsgroep, waardoor ze elkaar daar mogelijk zullen moeten bekampen om de stemmen. Vermeire heeft het voordeel dat ze als enige kandidaat uit Biomedische Wetenschappen komt. De steun van Gasthuisberg wordt traditioneel als een grote stap gezien op weg naar het rectoraat. 'Dat is zoals de Italianen op het conclaaf', zegt professor Marc Van Ranst. 'Die zijn gewoon met heel veel.'

Van Ranst waarschuwt wel voor zegezekerheid over de stemmen uit Biomedische Wetenschappen. 'Om dat schaalvoordeel echt te benutten, moet ook wel iedereen voor jou stemmen. Als mensen het *for granted* nemen, kan die stem wel nog in gevaar komen. De strategie om te winnen is toch: *get out the vote*.'

Ook een decaan zegt dat je je niet blind mag staren op de steun van Gasthuisberg: 'Dat is een beetje zoals met de Amerikaanse strijdstaten. De redenering luidt dan dat wie bepaalde staten voor zich wint, een grote kans maakt op de eindoverwinning. In de praktijk blijkt dat ook niet altijd het geval.'

Uit de groep Humane Wetenschappen komt niemand op. Daardoor kan die stem misschien het verschilmaken, want er lijkt geen logische *front runner* voor die groep. 'Tine Baelmans pleit voor institutionele stellingname en dat zou weleens goed kunnen vallen bij Humane Wetenschappen', zegt professor ethiek Raf Geenens. 'Het debat rond Israël leeft hard in die groep. Het valt wel op dat geen van de kandidaten in hun programma aandacht heeft voor de specificiteit van onderzoek in humane wetenschappen.'

Gender als handicap?

Voor het overige is het moeilijk in te schatten welke rol gender in de verkiezing zal spelen. Zowel Baelmans als Vermeire zouden bij een overwinning de eerste vrouwelijke rector kunnen worden aan de KU Leuven. Of dat Lievens ook echt met een handicap opzadelt is nog koffiedik kijken, maar het kan een rol spelen.

Lievens zet als vicerector Internationaal Beleid dan weer sterk in op de internationale stem. 'Hij wil ook het taalbeleid aan de KU Leuven versoepelen, bijvoorbeeld tijdens vergaderingen', zegt Geenens. 'Maar een blinde vlek is de ondervertegenwoordiging van internationale medewerkers in bestuursorganen. Geen van de kandidaten lijkt daar aandacht voor te hebben.'

OP DE ROOSTER

Tine Baelmans 4-5

INTERVIEWS MET DE KANDIDATEN

Peter Lievens 6-7

Severine Vermeire 8-9

OPINIE

Kristof De Witte
'De toekomstige rector zal moeten roeien in alle richtingen tegelijkertijd' 5

Dirk Van Damme
'De sympathie voor universiteiten is lang niet meer wat ze ooit was' 7

VOOR JE UITGELEGD

Deze thema's beheersen de rectorverkiezingen

Stura's memorandum 2
Interview Mats Muyllaert 2
Veto's analyse 10

Zo heeft jouw stem impact 4

Stura's memorandum: de highlights

tekst **Simeon Duwel**

De Studentenraad zat niet stil in de aanloop naar de verkiezingen. Naar vierjaarlijkse traditie schreef die een memorandum uit om enkele thema's in de kijker te zetten. Deze verkiezingscyclus kwamen vijf speerpunten als belangrijkste uit de bus. We lichten Stura's standpunten toe.

Mentale ondersteuning

De pagina's omtrent mentaal welzijn lijken inhoudelijk zeer sterk op die van het vorige memorandum. Volgens Stura schiet het ondersteuningsaanbod rond mentaal welzijn nog steeds tekort: de hulp die Stuvo voorziet, is nog te vaak een pleister op een open botbreuk. 'Studenten geven vaak aan geconfronteerd te worden met te lange wachttijden van meerdere weken tot zelfs maanden. Voor velen komt hulp daarvoor te laat', luidt het.

Structurele integratie van AI

Stura vindt de richtlijnen rond generatieve AI nu nog te uiteenlopend: er is geen consistentie over de faculteitsgrenzen heen. Om die versnippering tegen te gaan, pleit de studentenraad resoluut voor heldere universiteitsbrede regelgeving. Ook de introductie van een AI-component binnen onderzoeksvakken – zowel binnen bachelor- als masteropleidingen – is volgens het memorandum essentieel.

Een scheefgetrokken taalbeleid rechtzetten

De Codex Hoger Onderwijs, de Vlaamse wettekst over hoe universiteiten en hogescholen les mogen geven, zorgde eerder dit jaar voor heel wat wrevel. Het gevreesde artikel 262 schrijft immers voor dat niet-Nederlandstalige opleidingen enkel ingericht mogen worden als er een Nederlandstalig equivalent is.

In de praktijk zorgt dat ervoor dat universiteiten Nederlandstalige 'spookopleidingen' onderhouden waar elk jaar slechts een handjevol studenten zich voor aanmelden, opdat ze de Engelstalige variant mogen doceren. Zo telt de master in de Fysica dit jaar nul inschrijvingen, waar er voor de Master of Physics 117 present tekenen.

Dat kan niet, volgens Stura, die er op aandringt dat de KU Leuven de dialoog met de Vlaamse overheid aan moet blijven gaan.

Digitale en analoge faciliteiten

De twee overige pijlers in Stura's memorandum zijn de digitalisering van onderwijs en het opkalefateren van de studentenvoorzieningen. Het belang van lesopnames en kennisclips wordt benadrukt. 'Het is essentieel dat KU Leuven blijft investeren in haar digitale onderwijsinfrastructuur', zo klinkt het.

Ten slotte vindt Stura dat er enkele *quality-of-life*-verbeteringen mogelijk zijn waarin de universiteit de studenten tegemoet kunnen komen. Zo is het reserveren van een lokaal via de tool van de KU Leuven een stroef proces, zijn veel aula's verouderd en sluiten veel campussen 's avonds alle lokalen. 'Hierdoor ontstaat er een gebrek aan lokalen die studenten(kringen) kunnen gebruiken. Wij vragen dan ook om dit te veranderen', aldus het memorandum.

Als de verkiezingen niet leven bij de studenten, welk draagvlak heeft een rector dan?

Leuven ligt niet in de Verenigde Staten. Gelukkig maar. Waar de Amerikaanse universiteiten voortdurend aan bod komen in de Vlaamse media, blijft het stil over de KU Leuven. Die wordt niet bedreigd door een doorgedraaide president die de academische integriteit in twijfel trekt, maar maakt wel een belangrijke keuze. Wie staat de komende vier jaar aan het stuur van onze alma mater? Die vraag leeft niet genoeg. Zeker bij de studenten. En dat had anders gekund.

Toen *Veto* studenten vorige maand op straat aansprak met de vraag of ze überhaupt zouden stemmen, vielen velen uit de lucht. 'Dit is de eerste keer dat ik van die verkiezingen hoor', antwoordde een van hen. Als studenten vandaag al weten dat ze mogen stemmen, dan blijven vragen over hoe dat precies in z'n werk gaat alomtegenwoordig.

Kiesmannen, facultaire blokken en hoge kiesdrempels. Het complexe systeem verwart de student en maakt de stemming ontoegankelijk. En waarom zou je je nog willen informeren over inhoud, als de stemming al zo moeilijk is? Het meest ironische van de zaak: het ingewikkelde kiessysteem voor studenten is uitgewerkt door de studentenraad, niet door de universiteit zelf.

Stort je je als student dan toch met enthousiasme op de programma's van de kandidaten, dan merk je slechts weinig grote inhoudelijke verschillen. Het is vrij goed gesteld met onze universiteiten: een totaal andere aanpak dan het huidige beleid zou onpopulair zijn. En dat uit zich: hier en daar een klein verschil in aanpak, maar over het algemeen dezelfde visie.

Administratieve vereenvoudiging? Alle kandidaten zijn voorstander. Het opwaarderen van het belang van Artificiële Intelligentie? Idem dito. Lesopnames behouden, maar proberen om studenten toch naar de les te trekken? U raadt het al. Amper grote inhoudelijke verschillen, en dat laat de studenten koud: de Pieter De Somer-aula was tijdens het kandidaatrectorendebat van Stura niet alleen halfvol, maar vooral halfleeg. Minder dan driehonderd aanwezigen op net geen vijftigduizend stemgerechtigde studenten: dan leven deze verkiezingen niet.

Enkel over de zomervakantie verschillen de kandidaten écht. Lievens wil het academiejaar hervormen en een examenvrije zomer voor elke student, Baelmans wil tijd om over een alternatief op de huidige kalender te denken, Vermeire wil geen hervorming.

Eén thema dat het leven van studenten echt kan veranderen: voldoende is dat niet. Door die armoede aan verscheidenheid is deze campagne veroordeeld tot een *battleground* over stijl. Zeker omdat de kiescampagne om studenten te overtuigen niet eens twee weken duurde: tijd om te zoeken naar kleine inhoudelijke verschillen is er voor studenten niet.

Stijl dus. Het moet allemaal minder *corporate* dan Luc Sels, de communicatie naar de studenten moet beter, klinkt het. Elke kandidaat spreekt zich daar anders over uit, gelukkig maar. Anders gingen deze verkiezingen werkelijk over niets.

Toch is er binnenkort een winnaar. Of het nu Baelmans, Lievens of Vermeire wordt: een vraag blijft prangend. Als de verkiezingen niet leefden bij de studenten, welk draagvlak heeft de nieuwe rector dan?

Pieterjan Douchy is redacteur Opinie. Het editoriaal wordt gedragen door de voltallige redactie.

Welke kalender willen de studenten? 'De werklast mag niet verhogen'

Acht jaar geleden verzetten de studenten zich tegen de herindeling van het academiejaar. Kandidaat-rector Peter Lievens wil er opnieuw werk van maken. Hoe kijkt de Studentenraad er nu naar? 'In het verleden zijn we al eens buitenspel gezet, dat willen we geen tweede keer', zegt voorzitter Mats Muyllaert.

tekst **Simon Tibo**

Een nieuwe academische kalender is een absolute must voor Peter Lievens, kandidaat-rector aan de KU Leuven. Hij pleit voor een onderwijsvrije zomer voor iedereen en dus geen herexamens meer in augustus. Volgens Lievens komt die rustperiode iedereen ten goede en kan het de gehele universiteit meer ademruimte geven.

Ook de andere kandidaten, Tine Baelmans en Severine Vermeire, lieten zich uit over het thema. Baelmans wil geen drastische ingrepen, maar net stap per stap te werk gaan. Die werkwijze wierp volgens haar ook de voorbije beleidsperiode al zijn vruchten af. Voor Vermeire is een herindeling zelfs helemaal geen prioriteit. Ze erkent de pijnpunten, maar vooraleer er ingrijpend aan de kalender wordt gesleuteld, moet er volgens haar uitvoerig overleg gepleegd worden.

In 2017 schoof ook huidig rector Luc Sels een herindeling al naar voren. Ongelukkige communicatie botste toen op veel weerstand en onder meer de studenten verzetten zich toen stevig tegen dat voorstel. Hoe kijken zij er acht jaar later naar? *Veto* vroeg het aan voorzitter van de Studentenraad (Stura) Mats Muyllaert.

Volgens Peter Lievens lijden ook de studenten onder de huidige indeling van het academiejaar, zien jullie dat ook zo?

Mats Muyllaert: 'Er zijn elk jaar wel wat pijnpunten. Vooral de belasting op de studieloopbaanbegeleiding om in augustus heel snel feedback te moeten geven, is een probleem. Studenten hebben dan ook maar weinig tijd om daarmee aan de slag te gaan, terwijl het nieuwe academiejaar al voor de deur staat.'

Op het Sturadebat was een meerderheid van de aanwezigen tegen het verdwijnen van de derde zittijd in augustus. Een *no go* voor jullie?

'We pleiten vooral voor voldoende tijd na de examens om even te ontspannen, te evalueren hoe de examens zijn verlopen en waar nodig te heroriënteren. Als er met de plaatsing van de herexamens geschoven wordt, moet er dus zeker voldoende ruimte zitten tussen een eerste examenkans en een tweede.'

Hoe zou zo'n herindeling van het academiejaar er voor jullie moeten uitzien?

'Er zijn heel veel verschillende modellen, wat het moeilijk maakt om de voorkeuren daarin goed te bevragen. We focussen daarom op prioriteiten die in elk model aanwezig moeten zijn. Zo willen we in ieder geval aan tafel zitten wanneer er over een herindeling wordt gesproken. In het verleden zijn we al eens buitenspel gezet en dat willen we geen tweede keer.'

'Daarnaast mag een nieuwe academische kalender in geen geval gepaard gaan met een verhoging van de werkdruk doorheen het academiejaar. Zeker wanneer we kijken naar studenten die nu een maatschappelijk of sociaal engagement opnemen, willen we niet dat die daaronder zouden lijden. Een laatste speerpunt is het mentaal welzijn. Dat is een een pijnpunt voor veel studenten tijdens de examenperiodes en daar moet bij een herindeling zeker rekening mee gehouden worden.'

De huidige indeling zorgt ook weleens voor problemen met uitwisselingen omdat het academiejaar in de omliggende landen soms vroeger begint. Hoe kijken jullie daarnaar?

'Een academische kalender zou niet te drastisch mogen verschillen van de internationale standaarden. Indien er een herindeling van het academiejaar komt, is internationale studentenmobiliteit zeker iets om mee op te nemen in de discussie.'

VOOR JE UITGELEGD

'Wie populair is, krijgt een bonus': zo heeft jouw stem impact

Tot 6 mei kunnen studenten stemmen op de rectorkandidaten. *Veto* gidst je langs het systeem van kiespersonen en facultaire blokken: 'Het doet sterk denken aan de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten.'

tekst **Pieterjan Douchy**
beeld **Simeon Duwel**

Tot 6 mei (16 uur) kunnen alle studenten van de universiteit via een link hun stem uitbrengen voor de rectorverkiezingen. Die kregen ze in een mail van de Studentenraad (Stura). 'De KU Leuven is zo groot dat de elektronische manier de beste is om de stemming te organiseren', zegt professor Stefaan Fiers (KU Leuven), gespecialiseerd in verkiezingen.

Studenten moeten, in tegenstelling tot het personeel, niet kiezen voor één kandidaat. Ze rangschikken alle kandidaten van meest naar minst geliefd. Bij de eerste ronde is enkel de bovenste kandidaat van tel.

Facultaire blokken

Maar daarop stem je niet rechtstreeks. Zoals bij de Amerikaanse presidentsverkiezingen verkies je kiespersonen die vervolgens jouw stem vertegenwoordigen. Dat gebeurt op het niveau van de faculteiten: hoe groter je faculteit, hoe groter het aantal kiespersonen. Het aantal kiespersonen per faculteit ligt op voorhand vast en wordt dus niet beïnvloed door het aantal studenten dat effectief stemt.

'Wie slecht scoort, wordt geschrapt'
— Stefaan Fiers, professor vergelijkende politiek (KU Leuven)

Belangrijk: als een kandidaat in een faculteit minder stemmen haalt dan de kiesdrempel van twintig procent, dan krijgt die geen enkele kiespersoon van die faculteit ter beschikking. 'Dat is zeker mogelijk in de eerste ronde', zegt Fiers. 'Als een kandidaat populair is in een bepaalde faculteit, dan gaat die bonus ten koste van stemmen op de twee andere kandidaten en komt de kiesdrempel voor hen dichtbij.' Stond de kandidaat die de kiesdrempel niet haalde bovenaan jouw rangschikking, dan gaat je stem automatisch naar de tweede kandidaat die je oplijstte. Zo is de rangschikking van groot belang.

'Wie slecht scoort, wordt geschrapt, maar wie populair is, krijgt een bonus', gaat Fiers verder. Behaalt een kandidaat meer dan zestig procent van de stemmen, dan gaan alle kiespersonen van die faculteit naar die ene kandidaat. Dat heet een facultair blok. Hier gaat de vergelijking met de VS op: 'Als een presidentskandidaat daar een staat wint, krijgt die alle kiesmannen.'

Absolute meerderheid

Maar Leuven is Washington niet. Voor een facultair blok is zestig procent van de stemmen nodig, de helft is niet voldoende. Behalen de kandidaten tussen de twintig en de zestig procent in je faculteit, dan worden de kiespersonen proportioneel over hen verdeeld, gebaseerd op het percentage aan stemmen dat ze verkregen.

Is dat niet het geval, dan wordt dus mogelijks geen rekening gehouden met je stem. Net zoals in de VS krijgt de winnaar van de *popular vote*, de som van het aantal stemmen van alle studenten, dus niet per se het grootste aantal kiespersonen. 'Daarom kan je, zeker vanuit de grote faculteiten, een grote invloed hebben op het eindresultaat', zegt Fiers. 'Er zijn voorbeelden uit het verleden waar de stem van de studenten de doorslag gaf.'

Maar de complexiteit houdt niet op bij het systeem van facultaire blokken. Om rector te worden, heb je als kandidaat een absolute meerderheid van de stemmen nodig. Professoren (Zelfstandig Academisch Personeel: ZAP) wegen op dat vlak het zwaarst door: zij hebben het voor zeventig procent voor het zeggen. Het Administratief en Technisch Personeel (ATP) en het Assisterend en Bijzonder Academisch Personeel (ABAP) krijgen telkens tien procent.

Het is niet uitgesloten dat dat scenario zich meteen voordoet. 'In theorie is dat mogelijk, zeker omdat er slechts drie kandidaten zijn', zegt Fiers. 'Een absolute meerderheid behalen in de eerste ronde zou veel moeilijker zijn bij vijf of zes kandidaten.'

Is er na de eerste stemronde geen absolute meerderheid, dan blijven de twee kandidaten met de meeste stemmen over, die elkaar bekampen in een nieuwe ronde. 'Dat gebeurt bijvoorbeeld ook bij de Franse presidentsverkiezingen', zegt Fiers. 'Zo is het zeker dat de winnaar een meerderheid van de bevolking achter zich heeft.'

Elke stem telt

Voor die tweede ronde is de rangschikking nogmaals van tel. Daardoor moeten studenten bij een nieuwe ronde niet opnieuw naar de stembus, in tegenstelling tot het personeel. Er wordt opnieuw naar je oorspronkelijke stembiljet gekeken. Staat de afgevallen kandidaat bij jou bovenaan, dan wordt die geschrapt en gaat je stem — zonder dat je daarvoor iets moet doen — naar de kandidaat die jij als tweede aanduidde. Zit jouw favoriet nog in de race, dan blijft je stem daarvoor geldig.

'Daarom is de volgorde van zo'n groot belang', zegt Fiers. 'Zo kan toch een absolute meerderheid gevormd worden, zonder een extra stemming. Dat proces is een variatie op het alternative vote-systeem voor verkiezingen in Australië. Hier is echt wel werk van gemaakt. Ongetwijfeld heeft een student Politieke Wetenschappen dit in elkaar gestoken.' *(lacht)*

'Ongetwijfeld heeft een student Politieke Wetenschappen dit in elkaar gestoken'
— Stefaan Fiers, professor vergelijkende politiek (KU Leuven)

Wat met je stem gebeurt is complex, maar toch roept Fiers alle studenten op om die uit te brengen. 'Echte verkiezingen in een stemhokje zijn altijd leuker, maar laat je niet afschrikken door het systeem per mail. Deze verkiezingen gaan over de toekomst van de universiteit, ook al studeer je er nog maar een jaar. Het is een belangrijk moment, spreek je daarom mee uit over het resultaat.'

OP DE ROOSTER

'Beleid voeren moet je in de vingers hebben'

Tine Baelmans wil werk maken van een cultuuromslag als ze verkozen wordt tot rector. De dialoog en het debat moeten volgens haar terug hun plaats krijgen aan onze universiteit. 'Ik sta voor authentiek leiderschap.'

tekst **Arthur Vits**
Simon Tibo
beeld **Sabine Mosman**

'De inzet van deze verkiezingen is een echte cultuuromslag', zegt Tine Baelmans, kandidaat-rector van de KU Leuven. 'Ik wil de dialoog aan onze universiteit terugbrengen, alle expertise benutten en respect tonen voor de eigenheid en specifieke noden van alle geledingen. We hebben dat op kleinere schaal al toegepast in het onderwijsbeleid, nu moeten we dat doortrekken naar de hele universiteit.'

Daarnaast moest volgens Baelmans de positie van de universiteit in de samenleving krachtiger worden: 'Het belang van sterke universiteiten daarin mag niet onderschat worden.' De woelige tijden die er op geopolitiek en financieel vlak aankomen, roepen volgens Baelmans om beleidservaring vanaf dag één: 'Je moet beleid voeren in de vingers hebben en stevig in je schoenen staan. De uitdagingen zijn enorm, dus kunnen we het ons niet permitteren tijd te verliezen bij de opstart van het mandaat.'

De voorbije acht jaar was ze vicerector voor Onderwijsbeleid en daarvoor ook al vicerector voor Studenten- en Diversiteitsbeleid. In 2009 deed ze al eens een worp naar het rectorschap, maar ze haalde het toen niet. Nu probeert Baelmans het opnieuw, en als ze verkozen wordt kan ze – net als Severine Vermeire – de eerste vrouwelijke rector worden.

U pleit voor meer dialoog, hoe zou die er concreet uitzien?

Tine Baelmans: 'In de eerste plaats meer transparantie en expertisedeling: weten wie met welk dossier bezig is, en elkaars expertise erkennen en meenemen. Dat moeten we doen wanneer we standpunten uitwerken, maar het is ook essentieel voor hoe we de KU Leuven als organisatie in goede banen leiden.'

'Soms komen diensten, faculteiten en departementen in elkaars vaarwater terecht omdat we werk dupliceren, naar ons toetrekken of van ons afschuiven zonder daarover met elkaar te overleggen. Dat gebeurt altijd met de beste bedoelingen, maar we missen zo kansen om elkaars expertise te benutten en ademruimte te scheppen voor iedereen.'

'Ik denk dat wij toch liever Harvard willen zijn dan Columbia'

'En als je weet waar de ander mee bezig is, dan kan je daar ook over in debat gaan. Dat moeten we dan met alle geledingen aan de universiteit doen, bijvoorbeeld tijdens een Academische Raad. Daar worden nu nog te vaak voorstellen simpelweg afgeklopt zonder grondige discussie. Het is bovendien essentieel om vervolgens transparant te communiceren over hoe beslissingen tot stand zijn gekomen, dat zorgt voor draagvlak.'

Werd de universiteit de voorbije acht jaar dan te veel als een manager bestuurd?

'Wel, er zijn twee vormen van leiderschap: aan het ene uiterste een directief leiderschap en aan de andere kant een naïeve aanpak van vrijheid, blijheid voor iedereen. Maar je kunt ook geloven en vertrouwen op de kracht van mensen en tegelijkertijd lijnen uitzetten en houvast bieden. Dat is het authentieke leiderschap waarin ik geloof en waar nog onvoldoende op wordt ingezet.'

'Het plan rond de herindeling van het academiejaar in 2017 is een goed voorbeeld. Dat werd gelanceerd in de media bij de opening van het academiejaar, zonder dat het voorstel goed was doorgesproken met alle geledingen van de universiteit. Daar is toen veel weerstand tegen gekomen.'

'Daarna hebben we in de Onderwijsraad stap voor stap het dossier doorgesproken met alle perspectieven. Zo konden we identificeren wat er leefde in de universiteit over het thema en daar zijn we concreet mee aan de slag gegaan. Dat heeft zijn vruchten afgeworpen. We hebben zo onder meer het mijlpaalsysteem kunnen invoeren aan de universiteit en daarmee ook gewogen op het beleid. Zo is de "harde knip tussen bachelor en master" er bijvoorbeeld niet gekomen.'

Peter Lievens maakt van die herindeling opnieuw een prioriteit. U erkent de problemen maar schuift geen concrete oplossing naar voren.

'Toch wel. Ik zeg: laten we de problemen aanpakken waar ze zich stellen. Het grootste pijnpunt is de overgang tussen het vorige en het nieuwe academiejaar. De vraag is of je daar een hele nieuwe indeling van het academiejaar voor nodig hebt. Ik denk van niet.'

'We hebben de voorbije beleidstermijn de startersdagen en de mijlpaal ingevoerd, nu is het tijd om ook de herkansingen te bekijken. Maar daar moet wel eerst debat aan vooraf gaan. We moeten niet zomaar de herexamens voor de zomer plaatsen zonder eerst alle perspectieven mee te nemen. Je kan daar ook veel gerichter te werk gaan dan zo'n "one-size-fits-all"-oplossing.'

Is een van die pijnpunten ook te veel permanente evaluatie? Dat zou, zoals professor Philip Dutré in *Veto* beargumenteerde, studenten in de weg staan om de leerstof echt te doorgronden.

'Onderwijs moet inclusief zijn en open voor iedereen die het aankan. Studenten moeten daarin de autonomie krijgen om dat ook een deeltje vorm te geven zodat het voor hen werkt.'

'Dat gaat voor mij gepaard met minder, maar meer kwaliteitsvolle contactmomenten en minder permanente evaluatie. Niet omdat dat een populair standpunt is, maar omdat we studenten echt moeten motiveren, zonder hen de hele tijd te willen controleren. Sommige studenten hebben net wat meer tijd nodig voor de leerstof en worstelen met te snelle evaluatiemomenten, anderen redden het prima zonder veel tussentijdse taken.'

'Waar studenten wel nood aan hebben, is kwaliteitsvolle feedback over waar ze staan in hun leerproces. Daarvoor kunnen tussentijdse testen bijzonder waardevol zijn, maar niet alles moet direct op punten staan. Net als de contactmomenten, is feedback belangrijk om te vermijden dat studenten bij wie het moeilijker loopt, onder de radar blijven. Uiteindelijk leren we studenten zo om zelf meer verantwoordelijkheid te nemen in hun studieproces.'

Permanente evaluatie zorgt voor een permanente druk bij studenten, maar ook bij het personeel is 'werkdruk' een van de – zo niet hét – belangrijkste verkiezingsthema. Hoe wil u die aanpakken?

'De werkdruk verlagen is voor mij essentieel, en daarvoor moeten we vooral slimmer gaan werken. Recent hebben we bijvoorbeeld de werking van COBRA *(de kwaliteitszorgmethode van de KU Leuven, red.)* wat bijgesteld waardoor die beter is afgestemd op de opleidingen en ook de werkdruk is daarbij verlaagd. Maar dan merkte je dat mensen daar toch onzeker van werden omdat ze de oude methode nu eenmaal beter gewend waren. Nochtans kwamen daar heel wat nodeloze verplichtingen bij kijken.'

'Die twijfel moeten we uit de organisatie halen. Dat is een cultuurverandering: niet langer moeten, maar mogen. Het beleid mag daarin best wel wat meer vrijheid geven in de plaats van al die verplichte planlast.'

Zijn er concrete zaken die u zou afschaffen die een directe impact kunnen hebben op de werkdruk?

'Ik denk bijvoorbeeld dat het gepingpong tussen projectaanvragen en ethische commissies wel wat strakker georganiseerd kan worden. Ook bij iets als de noodzaak om voor elke nieuwe projectaanvraag je cv te moeten updaten, stel ik mij vragen. We moeten verder veel meer oog hebben voor de eigenheid van de verschillende faculteiten en disciplines. Uiteraard moeten we allemaal vanuit gedeelde principes werken, maar die kunnen voor sommige processen gerust op verschillende manieren ingevuld worden.'

Dat geldt bijvoorbeeld ook voor humane wetenschappen, die een specifieke onderzoekscontext kennen ten opzichte van de andere groepen. Zonder kandidaat uit die groep raakt dat misschien snel vergeten. Had ook u er minder aandacht voor?

'Het is erg belangrijk dat je de hele universiteit goed kent. Ook de groep Humane Wetenschappen is geen homogeen blok. Daar zijn net zo goed veel verschillende faculteiten die zowel in studentenaantallen als in discipline en cultuur enorm verschillen. Dat is iets waar we absoluut rekening mee moeten houden.'

'Ik denk dat we bijvoorbeeld meer aandacht moeten hebben voor de sociaal-maatschappelijke valorisatie van onderzoek bij het toekennen van financiering en niet alleen maar voor de technologische of economische valorisatie. Ook bij andere parameters voor het toekennen van onderzoeksfinanciering betreft, mag er nog meer oog zijn voor de specifieke context van de humane wetenschappen.'

'We hebben ons kompas en wanneer het gaat over discriminatie of racisme, moeten er grenzen gesteld worden'

Nu het over onderzoeksfinanciering gaat, in uw programma pleit u wel voor een vorm van basisfinanciering maar u laat de concrete vorm daarvan nog wat in het midden.

'Wat ik al zeker concreet wil veranderen, zijn de parameters op basis waarvan projectmiddelen worden toegekend. We zouden daarin rekening kunnen houden met of je al een doctoraatsstudent hebt of niet. Wie er geen heeft, zou dat net meer kans moeten maken op nieuwe financiering via de interne fondsen.'

'Zo kunnen we toch het Mattheuseffect dat speelt bij onderzoeksfinanciering wat beteugelen. Daarnaast wil ik de startkredieten voor beginnend academisch personeel uitbreiden en kijken welke rol team science kan spelen. Zo zou je een sterke onderzoeksgroep kunnen verbinden met eentje waar het even minder gemakkelijk gaat en daar kan wederzijdse inspiratie en solidariteit uitkomen.'

Iets anders dan. In de media werd er de voorbije weken gewaarschuwd dat de vrijheid van meningsuiting aan onze universiteiten onder druk staat. Voelt u dat ook zo aan?

'Ik heb daar wel tekenen van gezien. Sommige dialogen worden afgeblokt en het is in dat opzicht toch echt belangrijk om in te zetten op verbinding en dialoog. Daar hoort ook bij dat we ruimte respecteren en creëren voor meningen die verschillen van de eigen mening of die van de meerderheid. We moeten er tijdens vergaderingen op letten om voor elkaar in de bres te springen. Anderzijds zijn er wel grenzen. We hebben ook ons kompas: wanneer het gaat over racisme of discriminatie, moeten er limieten gesteld worden.'

Zo vindt u ook dat de universiteit standpunt moet innemen over maatschappelijke thema's. Draagt dat niet het risico van de universiteit te veel te politiseren?

'De inzichten uit de sociale en politieke wetenschappen – zo vertellen de experten me – tonen aan dat je hoe dan ook standpunt inneemt. Ook wanneer je dat niet doet, want dan verklaar je je impliciet toch akkoord. Zwijgen is toestemmen, zegt het spreekwoord. We moeten ons dus afvragen wat voor universiteit we willen zijn en moedig voor onze waarden opkomen.'

'Kijk je naar de Verenigde Staten vandaag dan gaan Columbia University en Harvard heel anders om met de Trump-regering. Columbia past zich snel aan, Harvard niet. Dat zijn twee heel verschillende institutionele standpunten. Ik denk dat wij als organisatie dan toch liever Harvard willen zijn, dan Columbia.'

Had u het als rector ook anders aangepakt in de Israëlkwestie?

'Ik denk dat we daar vooral meer open debat hadden moeten voeren en vanuit een ongebonden houding het ethisch kompas van de universiteit nadrukkelijker naar voren hadden moeten schuiven.'

'Nu hebben we de klemtoon gelegd op procedures met een case-by-case-aanpak, zonder ruimer verhaal. Daarbij was het niet echt transparant op basis waarvan er nu juist beslist werd. Ik ben zelf geen voorstander van het verbreken van bestaande samenwerkingen die de ethische toets van ons waardenkader doorstaan, maar het debat over hoe we als academische gemeenschap naar potentiële samenwerkingen kijken, is nu nauwelijks gevoerd.'

'Niet zozeer de punten zijn dan van belang, wel de feedback.'

Severine Vermeire tot twee keer toe gevraagd voor vicerectorschap

Severine Vermeire werd zowel in 2017 als in 2021 gevraagd voor een positie als vicerector in de rectorale ploeg van Luc Sels. Ze weigerde naar eigen zeggen omdat het toen niet het juiste moment was. Goedgeplaatste bronnen beweren dat Sels haar wilde klaarstomen voor het rectoraat.

tekst **Simon Tibo**
beeld **Sabine Mosman**

Toen Luc Sels in 2017 verkozen werd als rector, polste hij bij huidig kandidaat-rector Severine Vermeire of ze wilde toetreden tot zijn ploeg. Ze was toen zelfs nog geen gewoon hoogleraar – een unicum, maar geen vereiste – maar weigerde. Vier jaar later, in 2021, werd Sels herverkozen en moest er vervanging gezocht worden voor Bart Raeymaekers, vicerector Humane Wetenschappen, die met emeritaat ging.

In plaats van een een-op-een-vervanging werd vicerector Reine Meylaerts overgeplaatst van Onderzoeksbeleid naar Humane Wetenschappen en kwam Jan D'Hooghe op haar positie. Vóór D'Hooghe werd er echter alweer aan Vermeire gedacht om vicerector te worden. Zij weigerde opnieuw: 'Ik zat goed op mijn plaats als departementsvoorzitter. Het leek me op dat moment niet de juiste keuze, gezien mijn leeftijd en toekomstplannen.'

Nu, vier jaar later, komt Vermeire als minst ervaren kandidaat in de verkiezingsstrijd. Ze is de enige van de drie die niet uit het huidige bestuur komt, en beroept zich op haar profiel als 'kandidaat van de basis'. 'Na acht jaar is het goed geweest met dit beleid', zei ze daarover in een interview met *Veto*.

In het Sturadebat liet ze zich wel opmerken als meest afwezige van de drie, mogelijk door een gebrek aan ervaring. Dat roept de vraag op of een tussenstap als vicerector daar geen soelaas had kunnen bieden.

Geen slecht parcours

De positiewissel op onderzoeksbeleid baarde destijds wel wat opzien. De verklaring luidde dat het schuiven met Meylaerts een ervaren kracht op Humane Wetenschappen bracht – een belangrijke post – en voor een nieuw elan kon zorgen op onderzoeksbeleid. Daar waren nogal wat personeelsleden ontevreden over het gevoerde beleid. Zo kon Sels twee vliegen in één klap slaan, klonk het.

Maar de aanstelling van Jan D'Hooghe was verrassend. Hij was weliswaar een succesvol onderzoeker, maar had geen eerdere bestuurservaring. Vermeire was op dat moment departementsvoorzitter, terwijl D'Hooghe aan het hoofd stond van een onderzoekseenheid met een twintigtal leden.

De grote ommekeer op vlak van onderzoeksbeleid – Sels beloofde te onderzoeken of en hoe basisfinanciering kon worden ingevoerd – kwam er bovendien niet. Ook de werkdruk blijft vandaag een pijnpunt en zelfs een van de belangrijkste verkiezingsthema's bij het personeel.

Voor het overige reed Meylaerts bovendien geen onaardig parcours, zo oordeelde ook *Veto* in de evaluatie van vier jaar Sels. 'Ze deed het lang niet slecht', zegt een decaan die spreekt op voorwaarde van anonimiteit. 'Daarom werden er wel vraagtekens geplaatst bij de beslissing om te schuiven op onderzoeksbeleid.'

Positiewissel

In de wandelgangen klinkt het dat de positiewissel er oorspronkelijk kwam om plaats te maken voor Vermeire. 'De bedoeling was om haar zo voor te bereiden op het rectorschap', zegt een goedgeplaatste bron aan *Veto*. Ook anderen, die dicht bij het Gemeenschappelijk Bureau staan, het hoogste orgaan van de KU Leuven, bevestigen die geruchten. Vermeire zelf zegt daar geen weet van te hebben.

Sels ontkent dat haar kandidatuur vandaag iets te maken heeft met die eerdere vragen: 'Severine Vermeire werd twee keer gevraagd als vicerector Onderzoeksbeleid vanwege haar uitmuntende competenties en ruime beleidservaring in het domein.'

Voor Meylaerts was de verhuis naar Humane Wetenschappen bovendien een promotie en ook zonder rectoraspiraties zou Vermeire geen onlogische keuze zijn geweest. Dat het verhaal nu wordt aangewend om twijfels te zaaien over haar kandidatuur, is volgens Vermeire het werk van kwatongen.

Feit is wel dat de verhuis op onderzoeksbeleid noodzakelijk zou zijn geweest om Vermeire op te kunnen nemen in de ploeg. Als lid van de groep Biomedische Wetenschappen zou zij immers geen vicerector kunnen worden voor Humane Wetenschappen.

Ancien régime

Uit verschillende bronnen vernam *Veto* intussen dat de vrees leeft dat Vermeire gesteund wordt door 'gestelde lichamen' aan de universiteit, die in de minder ervaren bestuurder een kans zien om aan zet te blijven. 'Er is een netwerk van "oude krachten" dat hun macht niet wil lossen', zegt een decaan.

'Dat zijn de oude spelletjes van het ancien régime', zegt een andere decaan. 'Een aantal mensen die in het verleden de touwtjes in handen hadden willen dat nu nog doen.' Vermeire zelf ontkent stellig: 'Het zou kunnen dat men denkt dat ik te manipuleren ben, maar dan heeft men het mis. Wie achter de schermen lobbyt of geruchten verspreidt, heeft in ieder geval niet mijn steun of goedkeuring. Ik ben alleen mijn eigen kandidaat. Met de hand op het hart zeg ik: met niemand heb ik afspraken gemaakt. Als ik verkozen ben, start ik met een wit blad.'

OP DE ROOSTER

'Als ik rector word, is de minister van Onderwijs de eerste persoon die ik opbel'

Peter Lievens wil een onderwijsvrije zomer en administratieve duidelijkheid: 'Voor studenten is het bijzonder frustrerend als ze niet weten hoe ze aan het studeren van een vak moeten beginnen.'

tekst **Ines Vandebeek**
Pieterjan Douchy
beeld **Miro Vermeulen**

'Wat Elon Musk doet, is een platte bezuinigingsoperatie. Dat heeft niets met administratieve vereenvoudiging te maken.'

'Rector worden is geen ambitie die ik al jaren koester', zegt kandidaat-rector Peter Lievens als we hem aan de tand voelen over zijn plannen voor de universiteit. Acht jaar lang was hij vicerector voor Internationaal Beleid en Interculturaliteit in de beleidsploeg van huidig rector Luc Sels. Daarvoor bekleedde hij de rol van decaan van de Wetenschapsfaculteit. 'De gooi naar het rectorschap is nu een logische stap.'

In de Kruidtuin van Leuven vertelt hij met passie over zijn onderzoek in de fysica. 'Als ik geen rector word, wil ik me daar weer volledig op storten.' De roep van een beleidsfunctie nam echter de bovenhand: 'Ik wil een universiteit die beter voor haar studenten en personeel zorgt, met minder reglementen en minder administratie. Daarom stelde ik me kandidaat.'

In uw programma heeft u het onder meer over de herindeling van de academische kalender. Nochtans waren er op het rectordebat van Stura niet veel voorstanders onder de studenten. Hoe denkt u hen te kunnen overtuigen?

'Ik moet de studenten niet zozeer overtuigen, ik wil hen betrekken in het gesprek erover. Iedereen die er met een glas in de hand op een terras eens goed over nadenkt, zal inzien dat dat de huidige kalender echt wel voor problemen zorgt.'

'Door de huidige indeling staan studenten die niet op ieder vak slagen onder een constante onderwijsdruk. Het gevoel van continu te moeten presteren, van september tot augustus, is onrechtvaardig en slecht voor het mentaal welbevinden van de studenten. Er zou een echte zomervakantie moeten bestaan voor iedereen, ook voor wie herkansingen nodig heeft. Aan zowat alle buitenlandse universiteiten bestaat overigens al een onderwijs- en examenvrije zomeronderbreking.'

'Een tweede nadeel is de te grote tijdspanne tussen het oorspronkelijke examen en een herkansing voor vakken in het eerste semester. Didactisch is het voordeliger om sneller na een onvoldoende de herkansing af te leggen. In de maanden tussen januari en augustus of september gaat nu te veel kennis verloren. Bovendien bevordert het huidige systeem uitstelgedrag: studenten kiezen er soms bewust voor om een vak in augustus voor het eerst te studeren.'

Hangt het slagen van die beslissing niet af van de goodwill van andere universiteiten om ook te hervormen?

'Als ik rector word, hangt het er niet van af wat andere Vlaamse universiteiten willen. Als de Academische Raad mijn beleid wil uitvoeren, komt de aanpassing er. We hebben daarvoor overigens decretaal de mogelijkheid toe: de UHasselt volgt al lang een andere kalender.'

U bent lang vicerector geweest, daarvoor ook decaan. Hebt u het gevoel dat u als kandidaat-rector nog genoeg voeling hebt met de studenten?

'Ik heb altijd zoveel mogelijk contact proberen te houden met studenten. Ik geef nog altijd les en begeleid nog thesisstudenten. En wat men ook over hen beweert, studenten veranderen niet zo snel. *(lacht)* Door mijn rol als vicerector Internationaal Beleid heb ik overigens vele contacten met internationale studenten en studentenvertegenwoordigers.'

Volgens uw programma is de communicatie naar studenten over onderwijs van belang. U wil dat de structuur van vakken en examens duidelijk op Toledo komt.

'Voor studenten is het bijzonder frustrerend als ze niet weten hoe ze aan het studeren van een vak moet beginnen, zeker bij eerstejaars- of pioniersstudenten *(studenten zonder een ouder met een diploma hoger onderwijs, red.)*. Het is voor de resultaten van studenten erg belangrijk dat duidelijk wordt aangegeven wat ze van een evaluatie kunnen verwachten.'

In het teken van dat toegankelijk onderwijs wil u de lessen in het eerste jaar aan Nederlands van basisniveau (B1) organiseren. Legt u de lat niet te laag?

'Studenten zouden starten met lessen van B1-niveau, maar door een leerlijn academisch Nederlands zorgen we ervoor dat ze in de master het hoogste niveau, C2, van de taal beheersen. Dat lijkt controversieel, maar het gaat niet om het vereenvoudigen van vakjargon of de complexiteit van de materie. Die blijven intact, maar het algemene taalgebruik is voor heel wat studenten niet toegankelijk genoeg.'

'We doen ons binnen de universiteit gewoonweg te veel interne competitie aan'

'Ook dit is voor mij een verhaal van inclusie. Bij de toelatingsexamens Geneeskunde bleek dat studenten met een andere thuistaal dan Nederlands het minder goed deden. Door het taalniveau van de examenvragen te vereenvoudigen, niet de inhoud, doen zij het nu beter.'

Tegelijk vindt u dat de Vlaamse Regering te sterk op de rem staat van de verengelsing van de universiteit.

'Als ik rector word, is de minister van Onderwijs de eerste persoon die ik opbel. We moeten in debat blijven gaan met de regering over dit thema, want als we het Engels oordeelkundig gebruiken in het universitaire onderwijs, zijn er voor Vlaanderen alleen voordelen. Door de internationalisering van de opleidingen staan studenten veelvuldig in contact met jongeren van andere nationaliteiten. En eens ze afgestudeerd zijn, wordt op de arbeidsmarkt verwacht dat ze vloeiend Engels spreken.'

'Maar ook arbeidsmigratie is belangrijk: we hebben internationaal talent nodig om onze economie draaiende te houden. Een probleem daarbij is de strenge taalvereiste voor de vaste benoeming van professoren. Dat een professor het Nederlands machtig moet zijn, is logisch. Maar dat verwachten voor een aanwerving, is onredelijk. Het berokkent ons een nadeel ten opzichte van het buitenland.'

Bruno De Wever gaf in *Veto* aan dat verengelsing van het curriculum inclusie teniet doet: jongeren met ouders die het belang van Engels niet erkennen of de taal niet machtig zijn, vallen uit de boot.

'Bruno De Wever is een historicus en heeft allicht een punt voor eerstejaars, maar ik verwijs liever naar collega's die hierover vakexpertise hebben, zoals Jozefien De Leersnyder. Uit haar studies blijkt dat de impact van achtergrond afneemt, wanneer je in het Engels doceert. De natuurlijke voorsprong die Nederlandstalige studenten bij academisch Nederlands hebben, verdwijnt dan. Qua inclusiviteit doe je zo beter. Ik zie vooral voordelen.'

Inclusie is een rode draad in uw programma. U koppelt die ook aan administratieve vereenvoudiging bij studenten.

'Studenten met een functiebeperking hebben recht op faciliteiten, maar moeten die nu voor elke examenperiode opnieuw aanvragen. Als ze dat niet doen, krijgen ze geen hulp. Dat wil je een student met een functiebeperking toch niet aandoen?'

U wil een vicerector voor administratieve vereenvoudiging. Krijgt die een grote rol?

'Als ik verkozen word, wordt die mijn belangrijkste vicerector, mijn rechterhand. De administratie aan de universiteit is gewoonweg veel te complex. Daar wordt al jaren over geklaagd, ik wil er ook iets aan doen.'

De taak die Elon Musk in de VS van Donald Trump kreeg, loopt uit de hand.

'Wat Elon Musk doet, is een platte bezuinigingsoperatie. Dat heeft niets met administratieve vereenvoudiging te maken. Bij ons zal niemand ontslagen worden onder het mom van administratieve vereenvoudiging. Het zal gaan over verbeteren van de processen en daardoor de vermindering van de werkdruk.'

Om de administratieve druk verder te verlagen, wil u een systeem van basisfinanciering invoeren.

'Niet alleen daarom. We doen ons binnen de universiteit gewoonweg te veel interne competitie aan. We zijn een instelling van ontzettend hoog niveau, maar onderzoekers spenderen bijzonder veel tijd aan aanvragen voor onderzoeksfinanciering. Als je dan, zeker voor beginnende academici, alvast een basisbedrag voorziet, komt er meer ruimte voor onderzoek en voor externe aanvragen vrij. En uiteraard is dat geen blanco cheque waarmee onderzoekers jarenlang kunnen doen wat ze willen: een evaluatie van onderzoeksprestaties zal nodig blijven.'

Voor die beslissingen legt u in uw programma de nadruk op goede communicatie. Over de communicatie rond de oorlog in Gaza werd de universiteit sterk bekritiseerd. Erkent u dat?

'Wat het regime van Netanyahu aanricht in Gaza, is verschrikkelijk, laat dat duidelijk zijn. Daardoor worden de samenwerkingen met Israëlische partners terecht in vraag gesteld. Hoe daarmee om te gaan, is steeds op verschillende bestuursniveaus van de universiteit besproken. We hebben veel gepraat met beleidsverantwoordelijken en iedereen die om een gesprek vroeg, zowel studenten als personeelsleden, heeft dat gekregen.'

'Ik kan goed begrijpen dat kiezers in de huidige tijdgeest niet op een man willen stemmen'

'We hebben toen met de universiteit niet op tijd goed gecommuniceerd naar de buitenwereld. Dat geef ik eerlijk toe. Maar de beleidskeuze was duidelijk: we hielden vast aan criteria die op voorhand vastgelegd waren voor de samenwerking met buitenlandse partners. In het Gemeenschappelijk Bureau van de universiteit bestond daarover consensus.'

'De samenwerkingen die lopen met Israëlische partners zijn er niet voor militaire doeleinden of dubbel gebruik en hebben de mensenrechtentoets doorstaan. Er kwam veel kritiek op onze samenwerking met Technion, omdat die zou samenwerken met droneproducenten. Maar het is duidelijk dat we onderzoekssamenwerking in die domeinen niet toelaten.'

Even iets anders. Volgens velen is het tijd voor een eerste vrouwelijke rector, zeker bij de zeshonderdste verjaardag van de universiteit.

'Ik hoop dat de eerste vrouwelijke rector van de KU Leuven niet verkozen wordt omdat ze vrouw is, maar omwille van haar kwaliteiten. Maar ik kan goed begrijpen dat kiezers in de huidige tijdgeest niet op een man willen stemmen. Ik vind het goed dat er nu zowel mannelijke als vrouwelijke kandidaten zijn, ik sta trouwens al heel mijn bestuursperiode voor genderdiversiteit.

'Als decaan stond ik mee aan de basis van heel wat diversiteitsprojecten. Zo heb ik de verkiezingen van leden van het faculteitsbestuur hervormd. Er kan geen bestuurslid verkozen worden zonder dat er mannelijke en vrouwelijke kandidaten zijn. Anders wordt de oproep opnieuw gelanceerd en worden de verkiezingen uitgesteld.'

Het professorenkorps is nog erg mannelijk. Zijn er daarom quota nodig voor aanstellingen?

'Een kandidaat voor een functie mag nooit afgewezen worden omwille van gender: kwaliteitscriteria moeten de enige maatstaaf zijn. Je kan wel de bewuste keuze maken om naar meer diversiteit te ijveren, als je dat ook op voorhand communiceert.'

'Aan de universiteit van Groningen bestaan al jarenlang specifieke vacatures voor topprofielen met de ambitie om de genderbalans in een nieuwe richting te duwen. Als het rekruteren van vrouwen vanaf het begin de bedoeling is, kan ik dat enkel toejuichen. Want ik ben gevoelig voor een goede genderbalans.'

De toekomstige rector zal moeten roeien in alle richtingen tegelijkertijd

Onderwijseconoom Kristof De Witte schetst de financiële uitdagingen van de nieuwe rector. 'Om niet in de problemen te komen tegen het einde van de tweede termijn, zal die vanaf de eerste dag bouwdossiers moeten opstarten.'

tekst **Kristof De Witte**

De toekomstige rector staat voor grote uitdagingen, zeker op financieel vlak. Stevige peddels zijn vereist om waar nodig bij te sturen en om de universiteit door woelige financiële wateren te leiden. Ik schets enkele *boat races* waar de toekomstige rector zich voor kan opwarmen.

Een eerste uitdaging betreft de demografische evolutie. Vlaanderen beleeft sinds 2005 een geboortegolf, die zich nu vertaalt in een stijgende instroom in het hoger onderwijs. Vanaf 2023 was er een toename van het aantal jongvolwassenen (18-24 jaar) en die groep zal tegen de piek in 2033 met dertien procent gegroeid zijn.

Maar niet alleen het aantal jongvolwassenen neemt toe, ook de scholingsgraad stijgt stelselmatig. Waar in 1999 slechts 25,2 % van de 25- tot 64-jarigen in Vlaanderen hooggeschoold was, liep dat in 2022 al op tot 46,7 %. Van die groep hooggeschoolden schreef iets minder dan de helft zich in voor een opleiding aan een universiteit.

Snelstromend water

Als die trend zich verder zet, zal het aantal studenten in het hoger onderwijs nog sterker toenemen. Dat heeft grote gevolgen: de infrastructuur barst nu al uit haar voegen en zal bijkomende investeringen vereisen. Om niet in de problemen te komen tegen het einde van de tweede termijn, zal de nieuwe rector dus vanaf de eerste dag bouwdossiers moeten opstarten om de capaciteit te verhogen en tegelijk ons patrimonium te verduurzamen.

De toekomstige rector moet hard lobbyen voor internationalisering en een adequate financiering daarvan

Daarnaast zal de toenemende instroom onvermijdelijk leiden tot een hogere werkdruk voor professoren en ondersteunend personeel. Als kapitein van de nieuwe bestuursploeg zal de rector verder moeten nadenken over kwaliteitsvolle en schaalbare evaluatievormen, lesmethoden, en feedbackmechanismen die werkdruk beheersbaar houden onder een verdere stijging van de instroom. Een toekomstige rector zal bijgevolg voldoende ver over het snelstromende water moeten kijken.

Het huidige financieringsmechanisme houdt bovendien geen gelijke tred met de groei. Hogeronderwijsinstellingen krijgen extra geld telkens als er in het Vlaamse hoger onderwijs 2% extra studenten bijkomen. Dat laat slechts beperkte verhogingen van de variabele onderwijsfinanciering toe, waardoor universiteiten bij een groeiende instroom aan studenten structureel achterop hinken. In de periode 2019-2023 zagen de universiteiten de effectieve werkingsmiddelen per student bovendien stijgen met 9,11%, terwijl de inflatie 16,58% bedroeg. Dat dwingt de rector om te roeien met minder middelen, zelfs wanneer de studentenaantallen stijgen.

Tegen de stroom in

Ook de financiering van internationalisering vormt een aandachtspunt. Mede door haar ijzersterke reputatie trekt KU Leuven een stijgende groep internationale studenten aan, wat zowel academische als maatschappelijke meerwaarde oplevert. Toch staat die internationalisering onder druk, onder andere door het plafonneren van de financiering voor niet-EER-studenten. Een toekomstige rector is het zowel de samenleving als de instelling verplicht hard te lobbyen voor internationalisering en een adequate financiering daarvan, en zo ook tegen de stroom in te roeien.

Daarnaast vormt levenslang leren een bijkomende uitdaging. In 2022 nam amper een op tien van de 25- tot 64-jarige Vlamingen deel aan een opleiding in de maand die voorafging op de meting. Dat is ver onder de een op drie in Scandinavië, of een op vier in Nederland. We moeten dus sterk inzetten op levenslang leren, bijvoorbeeld via micro-credentials.

Tegelijk heeft dat ook financiële implicaties. Als we de totale kost van alle initiatieven rond permante vorming zouden doorrekenen aan wie bijleert, wordt levenslang leren door de hoge kostprijs minder populair en zullen we bij veel initiatieven wel voor een heel kleine groep lesgeven. Als we de kostprijs niet doorrekenen, vreten we aan het budget dat we van de overheid krijgen om regulier onderwijs te voorzien.

Het lijkt duidelijk. De toekomstige rector zal enkele sluizen moeten overwinnen zodat financieringsstromen meer in lijn liggen met maatschappelijke noden. Kortom, hij of zij zal tegelijk moeten roeien tegen de stroom, met de stroom, én over onstuimige wateren. Een stevige visie, daadkracht en strategisch inzicht zijn cruciaal om de universiteit ook vanuit financieel perspectief toekomstbestendig te houden.

Kristof De Witte is gewoon hoogleraar aan de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen. Hij is directeur van het Leuven Economics of Education Research en bestuurslid bij het KU Leuven Instituut LIVO.

OP DE ROOSTER

Severine Vermeire over haar kandidatuur: 'Na acht jaar is het goed geweest met dit beleid'

De universiteit moet haar plek in de maatschappij opeisen, zegt Severine Vermeire, kandidaat-rector voor de KU Leuven. Ze wil de verdeelsleutel voor de financieringsstromen tussen de groepen ontdooien. 'Het is niet omdat je er schrik voor hebt, dat je het niet moet doen.'

tekst **Elias Fret**
Robin Geukens
beeld **Robin Geukens**

'Dit stond absoluut niet op mijn bucketlist', zegt Severine Vermeire, professor gastro-enterologie en kandidaat-rector voor de KU Leuven, wanneer we haar vragen naar haar motivatie. 'Ik blijf dat herhalen. Het is nooit mijn ambitie geweest om rector te worden. Verschillende mensen kwamen aan mijn mouw trekken, maar die vraag heb ik steeds weggeduwd. Tot ik mezelf de vraag heb gesteld: waar krijg ik energie van? Wat inspireert mij?'

'Op dagelijkse basis probeer ik mijn patiënten te helpen en hen hoop te geven. Eigenlijk is het maar een kleine stap van mensen vooruithelpen in het ziekenhuis naar hetzelfde doen voor de hele universiteit', vertelt Vermeire. Ze is een gerenommeerde onderzoekster in haar veld, en is onderzoekscoördinator van de groep Biomedische Wetenschappen. Maar nu wil ze ook de stap zetten naar het rectoraat.

Welk voordeel heeft u tegenover de andere kandidaten, die beiden vicerector zijn? U hebt minder bestuurservaring.

Severine Vermeire: 'Juist dat. Na acht jaar is het goed geweest met dit beleid. Er is een nieuwe wind nodig vanuit de basis. Gisteren heb ik bijvoorbeeld nog patiënten gezien: ik voel heel goed wat er leeft, en wat mensen nodig hebben. Het is bovendien nooit goed om te lang in een bepaalde positie te zitten. Ik ben voor sommigen misschien een nobele onbekende, maar het is goed om van buitenaf in de race te stappen.'

'Ik hoor het vanuit de basis: de mensen kreunen onder het werk'

'Van buitenaf heb je een frisse blik op hoe de organisatie écht in elkaar zit, en durf je meer te zeggen dat bepaalde zaken anders aangepakt moeten worden. Ik heb niet op het allerhoogste niveau beleid gevoerd, maar tegelijk zit ik al in het bestuur doordat ik onderzoekscoördinator ben van mijn groep *(Biomedische Wetenschappen, red.)*, en twee maal ben verkozen als departementsvoorzitter. Zo zie ik veel zaken die goed gaan, maar er zijn ook veel dingen die beter kunnen.'

Zoals?

'Waar de slinger is doorgeslagen, is in het micromanagement en de werkdruk. Ik hoor het vanuit de basis: het is allemaal te veel geworden, en de mensen zien door de bomen het bos niet meer. De mensen kreunen onder het werk. We zijn ook doorgeslagen in het aantal raden, werkgroepen of gremia.'

'Quota? Het gezond verstand moet de leidraad zijn.'

Is het wel echt zo erg gesteld?

'We controleren te veel. We moeten uitgaan van de gedachte dat we mensen kunnen vertrouwen. De meeste mensen komen werken aan de universiteit om hun job goed te doen. Geef hen het vertrouwen. Als je hen dat niet kan geven, ga je nooit een goed fundament hebben voor een universiteit. Wanneer een idee wordt uitgewerkt, worden de mensen die er het meeste mee in aanraking komen pas op het einde betrokken.'

Is dat wel realistisch voor zo'n grote organisatie als de KU Leuven?

'Er is een eindverantwoordelijkheid, en die ligt bij de rector, maar die moet niet over alle processen het laatste woord hebben. Heel veel aspecten kan je door een lager niveau laten uitwerken, maar dan moet je daar vertrouwen in hebben. Je kan ook vereenvoudigen door een aantal raden samen te voegen. Sommige raden bestaan uit vijftig tot zeventig mensen, hoe kan je met zoveel mensen een beleid uitwerken? Als je raden samenbrengt, komen er véél uren vrij.'

In het debat over basisfinanciering blaast u warm en koud. Aan welke kant staat u?

'Basisfinanciering zou fantastisch kunnen zijn, als we een rijke universiteit waren. Wanneer je elke professor een deftige som geld kan geven, zou basisfinanciering goed beleid zijn. Maar dat is niet het geval. Momenteel is er een gesloten enveloppe, dus als je het huidige geld voor onderzoek in zo'n potje steekt, moet je andere projecten schrappen.'

'In Gent en Antwerpen hebben ze basisfinanciering ingevoerd, maar elke professor krijgt slechts 30.000 euro. In bepaalde disciplines binnen de groepen Wetenschap & Technologie en Biomedische Wetenschappen ben je met dat geld niet veel. De mensen aan die instellingen die ervoor waren, komen er ook vaak op terug. Er is bovendien al een vorm van basisfinanciering, *hé*. Als je geen geld hebt, kan je als professor jaarlijks 5.000 euro aanvragen, dat je onder meer in staat stelt naar congressen te gaan.'

Peter Lievens zegt dat hij het wél zal invoeren.

'Dat vind ik een beetje raar. De laatste acht jaar is hij mee aan zet geweest, en het is er niet van gekomen. We hebben allemaal het DOOM-rapport gelezen *(een rectorale denktank ingericht om te onderzoeken hoe basisfinanciering kan worden geïmplementeerd, red.)*. Als je iets uitdeelt, moet je ook iets schrappen. Men moet de consequenties van basisfinanciering wel aanvaarden.'

U vindt de huidige indeling van het academiejaar 'suboptimaal'. Toch wilt u pas een hervorming doorvoeren wanneer u een akkoord heeft met de andere hogeronderwijsinstellingen. Gaat het er dan wel van komen?

'Voor mij zijn er veel grotere bezorgdheden dan dat. Het is niet iets wat ik bovenaan mijn prioriteitenlijstje zet. De indeling van het academiejaar kan zeker beter op twee vlakken: de werklast voor het personeel in de periode tussen de tweede zit, en het begin van het nieuwe academiejaar is te groot. Pedagogisch gezien is het ook niet ideaal dat studenten na een buis nog eens zes maanden moeten wachten om het examen opnieuw af te leggen.'

'Die zaken erken ik, maar is er een gedragenheid om de indeling ingrijpend te veranderen? Het is belangrijk om de studenten en professoren mee te krijgen. Je kan dat ook niet alleen in Leuven invoeren.'

De KU Leuven voerde de mijlpaal ook alleen in. Leuven zou opnieuw een pioniersrol kunnen spelen.

'Zeker, maar er moet een draagvlak voor zijn. Ik ben niet de persoon om dat door te drukken. Het is trouwens al eens geprobeerd door de huidige ploeg, en het is niet gelukt. Veel studenten geven ook aan dat ze wel degelijk wat rust kunnen nemen in de kerstvakantie. En het academisch en technisch personeel dat aangeeft dat ze het te druk hebben in september zullen we helpen met gerichte equipes voor extra ondersteuning. Een volledige herindeling van het academiejaar is voor mij absoluut geen prioriteit.'

Hoe evalueert u het engagement bij de studenten? Het kringleven zoals we dat kennen dooft uit.

'Ik hoor dat van alle kringen, maar ik merk het ook bij professoren. Ook wij moeten steeds harder zoeken om mensen te vinden die departementsvoorzitter willen worden. We beleven een tijd waarin het steeds moeilijker wordt om een onbaatzuchtig engagement aan te gaan. De oorzaken zijn velerlei: mensen willen weten wat de concrete return van hun engagement zal zijn, en ook studenten willen steeds meer een *work-life balance*.'

'Je moet als rector niet in de media komen over thema's waar andere collega's beter voor geplaatst zijn'

'Je plukt er misschien niet onmiddellijk de vruchten van, maar binnen enkele jaren wel. Een engagement op je cv toont aan dat je als jongere onbaatzuchtig een verantwoordelijkheid opneemt, zonder dat je er op die momenten geld voor krijgt.'

U wilt dat landen die zich schuldig maken aan mensenrechtenschendingen uitgesloten worden van Europese financiering. Wil u de banden met Israëlische universiteiten doorbreken?

'We moeten als universiteit inderdaad een stap verder gaan. Moet Israël nog structurele financiering krijgen vanuit Horizon Europe *(een zevenjarig onderzoeksprogramma van de EU om een duurzaam en leefbaar klimaat te creëren, red.)*? Ik vind van niet.'

Maar is dat mogelijk? De UGent was op zoek naar achterpoortjes.

'We moeten op tafel blijven kloppen samen met onze partners en collega's in de League of European Research Universities *(samenwerkingsverband van onderzoeksintensieve Europese universiteiten, red.)*. Ik denk dat er al een heel groot draagvlak is, het is al groter dan een jaar geleden.'

'Maar er zijn nog steeds mensen die niet capituleren: we moeten blijven proberen om hen te overtuigen. Niet opgeven, zou ik zeggen. Individuele samenwerkingen met onderzoekers in Israël moeten wel kunnen, mits een goede aftoetsing door de Ethische Commissie Dual Use, Military Use and Misuse of research.'

U wilt de verdelingssleutel van de financieringsstromen tussen de groepen herzien. Is dat niet het openen van de doos van Pandora? Dat kan goed zijn voor de ene faculteit, maar fataal voor de andere.

'Het allocatiemodel zit al sinds 2012 in de diepvriezer: bijna vijftien jaar! Dat is niet houdbaar. Ik denk dat het stilaan tijd wordt voor een herziening.'

Er is een reden dat het zo lang bevroren was: het ligt übergevoelig.

'Absoluut: maar het is niet omdat we schrik hebben van iets, dat je het niet moet proberen. Ik begrijp ook de faculteiten die smeken om het wel te doen: die hebben enorme evoluties in studentenaantallen gekend. Maar schrik bij andere faculteiten mag nooit een drijfveer zijn. We moeten tenminste de moed hebben om het uit de diepvries te halen en na te denken over andere parameters.'

'Want als de maatschappij verandert en evolueert, met bepaalde faculteiten die krimpen en groeien, zien mensen de connectie niet meer tussen waarvoor ze werken en de financiering die ze daarvoor krijgen.'

Hoe groot schat u de kans dat het ervan komt?

'Dat moet gedragen gebeuren. Dat is niet iets wat ik ga doorduwen. Het allocatiemodel moet een kompas zijn: het dient om beleid te sturen en moet dus niet tot de laatste euro doorgerekend worden. Mensen moeten er ook geen schrik voor hebben: ze gaan er niet individueel voor worden afgerekend.'

U pleit ervoor dat professoren zich meer mengen in het maatschappelijk debat. Ria Laenen liet in *Veto* optekenen dat het voor academici bijna per definitie ongemakkelijk is om in een tv-programma te zitten.

'Ik begrijp hen heel goed: iedereen heeft schrik om in de media te komen. Maar opnieuw: het is niet omdat je er schrik voor hebt, dat je het niet moet doen. Dat is een verkeerde mindset: zo maak je van een universiteit een elite waar je niet tot kan doordringen. De universiteit staat pal in de maatschappij, en moet daarom ook meer naar buiten komen.'

Hoe ziet u de rol van een rector in de media? Wil u eerder Luc Sels of Rik Torfs volgen op dat vlak?

'Ik ben geen populist, en ga daar dus ook niet over uitweiden. Een rector moet wel in de media komen, wanneer er heel duidelijk over bepaalde zaken moet gecommuniceerd worden. Laat ons hopen dat dat dan vaker positief dan negatief is.'

'Maar soms kan je niet alles zeggen, bijvoorbeeld wanneer er procedures lopen. Dan moet je als rector ook je verantwoordelijkheid nemen. Je moet als rector voorts niet in de media komen over thema's waar andere collega's beter voor geplaatst zijn.'

U wil grensoverschrijdend gedrag nog meer aanpakken. U heeft het onder andere over eenvoudigere procedures. Wat bedoelt u daarmee?

'We hebben stappen vooruit gezet, met de onderzoeksinstantie en de tuchtinstantie. Maar die aparte stappen vergen tijd. Niemand zit graag in die procedure, soms kan het anderhalf jaar duren. Dat moet korter. Ik vraag me ook af of alle meldingen volledig onderzocht moeten worden. Afhankelijk van de melding, moet iets ook op een kleinere schaal of een lager niveau aangepakt kunnen worden.'

Hoe kijkt u terug op acht jaar Sels?

(aarzelend) 'Vooral procesmatig: het micromanagement moet anders. Hij heeft ook stappen gezet om de genderbalans in de rectorale ploeg te krijgen, dat moeten we ook uitbreiden naar andere niveaus en raden. Daar moeten we nog stappen vooruit zetten.'

Komen er quota?

'Het gezond verstand moet daarbij de leidraad zijn: we streven naar *fifty-fifty*, maar als het niet exact zo is, maakt dat minder uit. Maar zoals het nu is, kan het niet langer: een op veertien departementsvoorzitters bij Wetenschap & Technologie en Biomedische Wetenschappen is een vrouw. Van alle decanen zijn er maar drie vrouwen. Ik wil zelf het voorbeeld geven om dat te veranderen.'

Donkere wolken boven de universiteit

In de programma's van de rectorkandidaten staat te weinig over de échte problemen die de komende jaren op het pad van de KU Leuven zullen komen, zegt onderwijsexpert Dirk Van Damme. 'De steun en sympathie voor universiteiten is hier al lang niet meer wat ze ooit was.'

tekst **Dirk Van Damme**
beeld **Filip Naudts**

Begin dit jaar publiceerden twee eminente experten van het internationale hoger onderwijs in *University World News* een weinig optimistische kijk op de problemen die zich voor universiteiten en hogescholen aandienen: *'2024 was tough for higher education. 2025 will be tougher.'* Aanvallen op de academische vrijheid, het terugschroeven van onderzoeksbudgetten, strenger immigratiebeleid voor internationale studenten en onderzoekers, verminderend vertrouwen in universiteiten – het is maar een greep uit de talrijke problemen die zich aandienen.

Sinds het in functie treden van Donald Trump zijn de aanvallen op de universiteiten in de Verenigde Staten losgebarsten met een intensiteit die niemand voor mogelijk hield. En dichter bij huis, in Nederland, zijn universiteiten en hogescholen in het verweer gekomen tegen ongeziene bezuinigingen.

Intern beleid is onvoldoende

In de programma's van de kandidaten voor de rectorverkiezingen zijn van die donkere wolken slechts enkele sporen terug te vinden. Veel aandacht gaat naar intern beleid. De veronderstelling lijkt dat het zich zal kunnen ontwikkelen in een omgeving waar het *business as usual* zal zijn. Nochtans gaat leiderschap aan de universiteit ook over het vermogen om leiding te geven in crisisperiodes en om in de buitenwereld een heldere en gezaghebbende stem te kunnen laten klinken wanneer het mis gaat.

Velen verwachten dat de KU Leuven als de meest vooraanstaande en succesvolle Vlaamse universiteit, die ook in Europa een stevige positie heeft, dat leiderschap zal opnemen. De kandidaten hadden in hun programma's duidelijker moeten aangeven hoe ze dat willen bewerkstelligen.

Hoe ga je met die uitdagingen om? In de programma's vind ik het antwoord vooralsnog niet

Want vergis u niet, Vlaanderen ontsnapt niet aan de geopolitieke en ideologische verschuivingen en ook hier kunnen onweerswolken zich zeer snel ontwikkelen. Wie enigszins vertrouwd is met het politieke milieu, weet dat de steun en sympathie voor universiteiten en wetenschappelijk onderzoek ook hier allang niet meer is wat ze ooit was. Van politieke opvattingen die echt anti-wetenschap en anti-universiteiten zijn, zoals we zien in de Verenigde Staten, Hongarije en andere autocratische landen, is hier vooralsnog geen sprake. Maar Nederland laat zien hoe verontrustend snel het kan gaan.

Universiteitsleiders hebben het zowel cognitief als vanuit hun waardensysteem zeer moeilijk om die verschuivingen te plaatsen. Maar het is zeer belangrijk die goed in kaart te brengen en te begrijpen. Universiteiten hebben in de ogen van hun critici al te lang nagelaten om fundamentele problemen aan te pakken.

Daarmee worden niet alleen de problemen van grensoverschrijdend gedrag, woke-toestanden in het academisch bedrijf of de excessen in diversiteitsbeleid bedoeld. We zijn hier – gelukkig – nog niet toe aan Amerikaanse toestanden. Het gaat eerder om meer fundamentele kwesties die ik nog nauwelijks op de agenda van de kandidaten zie staan. Ik noem er een paar.

Een-twee-drie

Ten eerste, het verlies aan vertrouwen in wetenschappelijk onderzoek, evidentie en expertise. Dat heeft deels te maken heeft met interne problemen in het wetenschapsbedrijf, zoals de inflatie van publicaties, de moeilijke repliceerbaarheid van gevoerd onderzoek of ideologische voringenomenheid. Hoe ga je daarmee om?

Ten tweede, het verlies aan monopolie in de kennisproductie. Daarbij wordt het steeds moeilijker om academisch onderzoek af te grenzen van onderzoek in bedrijven en andere kennisorganisaties. Maar het wordt ook steeds moeilijker om het onderscheid te maken tussen fundamenteel en toegepast onderzoek of onderzoek te sturen op basis van academische waarden. Hoe ga je daarmee om?

Ten slotte, het model van ongelimiteerde groei in onderwijsparticipatie. Dat genereert steeds meer perverse effecten, zoals de maatschappelijke ongelijkheid op de scholingsdimensie. Ze staat haaks op ontwikkelingen zoals levenslang leren en de geleidelijke shift van diploma's en kwalificaties naar competenties. Hoe ga je daarmee om? In de programma's vind ik het antwoord vooralsnog niet.

Dirk Van Damme is onderwijspedagoog.

ANALYSE

Deze thema's beheersen de rectorverkiezingen

Studenten hebben nog een dag om te stemmen. Weet je nog niet op wie? Wij lijsten de belangrijkste punten uit de programma's nog eens voor je op.

tekst **Simon Tibo**
beeld **Sabine Mosman**

Wie in de programma's van de drie rectorkandidaten duikt zal naast verschillen vooral veel gelijkenissen tegenkomen. Dat bleek al op het Sturadebat vorige week, waar de kandidaten erg dicht tegen elkaar aan leunden. Het onderscheid kon er nog het meest gemaakt worden op concrete aanpak en stijl.

De belangrijkste reden daarvoor? Het gaat globaal genomen best goed met de KU Leuven. De universiteit kwam de crisissen van de voorbije jaren zonder al te veel kleerscheuren door en er is inhoudelijk dus geen al te grote ommezwaai nodig. 'Bovendien komt er ook geen zittende rector op', zegt professor Marc Van Ranst. 'Dan heb je minder de neiging om je af te zetten tegen iemand. Je weet ook nog niet tegen wie je het moet opnemen.'

Het belangrijkste thema dat bij het personeel naar voren wordt geschoven is de werkdruk. 'Daar zijn alle drie de kandidaten zich bewust van. Het leeft dan ook zeer sterk bij het personeel', zegt professor Patricia Bijttebier, personeelsvertegenwoordiger. 'De *work-life-balance* aan onze instelling zit voor veel mensen verkeerd', zegt professor ethiek Raf Geenens. 'Ik hoop dat in het verlengde van die discussie een volgende rector ook echt een kerntakendebat zal voeren.'

Lesvrije zomer?

Hoe die werkdruk precies moet aangepakt worden, daarover verschillen de meningen wel wat. Vermeire wil minder controleren, minder vergaderen en meer vertrouwen geven. Baelmans en Lievens willen dan weer allebei werk maken van administratieve vereenvoudiging en wijzen naar de competitiedruk aan de universiteit.

Lievens schuift ook een herindeling van het academiejaar naar voren als instrument om de werkdruk aan te pakken. Centraal daarin: een onderwijsvrije zomer voor iedereen, zodat de academiejaren niet meer in elkaar overlopen. Dat moet zuurstof geven aan personeel én studenten.

Baelmans en Vermeire zien de pijnpunten in het huidige systeem ook, maar gaan niet zo ver als Lievens. Vermeire ziet het niet als prioriteit en neemt verder weinig standpunt in over het thema. Baelmans wil stap voor stap te werk gaan en eerst het debat grondig voeren.

'Vooral de aanpak van Lievens houdt risico's in', zegt een decaan die anoniem wenst te blijven. 'Hij heeft al een concreet plan en dat roept toch wat herinneringen op aan hoe het acht jaar geleden bij Sels is fout gelopen. Baelmans maakt nu de analyse van enkele pijnpunten en wil van daaruit het debat voeren. De uitkomst daarvan is minder zeker, maar biedt wel uitzicht op inspraak.'

In 2017 werd zo'n herindeling van het academiejaar door huidige rector Luc Sels al eens op tafel gelegd. Sels communiceerde het voorstel via de pers bij de opening van het academiejaar en dat stootte op veel verzet uit de faculteiten, maar vooral ook door de studenten. 'De vraag is daar: moeten de studenten een veto krijgen?', zegt Philippe Muchez, decaan van de faculteit Wetenschappen. 'Bij de overgang van het jaarsysteem naar de semesterindeling waren de studenten ook geen fan. Maar ik weet niet of er nu veel studenten terug zouden willen.'

Banden met Israël

Nog zo'n gevoelig thema is de ethische positionering van de universiteit. Meer bepaald de samenwerking van de KU Leuven met Israëlische instellingen werd tijdens het Sturadebat een *hot topic*. Enkele leden van KUL4Palestine onderbraken het debat met slogans als 'Shame on KUL, break up with Israel' en 'Free Palestine' en hielden ook bordjes op met daarop boodschappen als 'Peter Liegebeest'.

Ook tussen Baelmans en Lievens leidde het even tot een akkefietje. Lievens benadrukte het leed van de Palestijnen, maar verdedigde het huidige beleid van de KU Leuven dat volgens hem al erg ver gaat. Zo gaat de universiteit in principe geen nieuwe samenwerkingen meer aan met overheidsdiensten in Israël.

Baelmans wil daarentegen institutionele stellingname over de kwestie en wil het debat openen over de samenwerkingen met heel de universitaire gemeenschap. 'We moeten toch erg voorzichtig zijn met een politisering van de universiteit', zegt Geenens, ook co-directeur van Ethics@KU Leuven. 'We zien in de Verenigde Staten hoe dat kan terugslaan.'

Vermeire kijkt dan weer vooral naar het Europese niveau. Zij wil daar meer druk zetten om landen die zich schuldig maken aan grove mensenrechtenschendingen uit te sluiten van structurele Europese onderzoeksfinanciering.

Money, money, money

Geld dus. In het hoger onderwijs vandaag een bijna even heikel punt als ethische kwesties. Vooral de verdeling van interne onderzoeksfondsen is onderwerp van debat. Zowel Lievens als Baelmans halen aan dat het competitieve aspect van onderzoeksfinanciering vandaag heel wat negatieve effecten met zich meebrengt.

Baelmans wil in de eerste plaats debat over het onderwerp, Lievens kiest resoluut voor basisfinanciering. Daarbij krijgt iedere professor die binnen de parameters past een basisbedrag om onderzoek mee te doen. Vermeire vindt dan weer dat er momenteel te weinig geld is om zo'n basisfinanciering in te voeren, waardoor het ten koste zou gaan van andere projecten.

> **'Studenten waren eerst ook geen fan van het semestersysteem, maar ik denk dat niemand terug wil'**
>
> *— Philippe Muchez, decaan Faculteit Wetenschappen*

Naast de verdeling van onderzoeksgelden hebben de kandidaten ook wat te zeggen over hoe de financiering tussen de drie wetenschapsgroepen (Biomedische Wetenschappen, Wetenschap & Technologie en Humane Wetenschappen) moet verlopen. De KU Leuven rekent daarvoor op een verdeelsleutel op basis van onder meer de studentenaantallen. Die verdeling is echter al sinds 2012 bevroren. De groei en krimp van faculteiten heeft daardoor geen invloed meer op hun financiering.

Vermeire wil het zogenaamde allocatiemodel daarom uit de diepvriezer halen en een herziening doorvoeren waarbij er mogelijk op basis van andere parameters verdeeld zou worden. Ook Baelmans wil dat debat opnieuw openen. 'Het is niet onlogisch dat Vermeire een herziening wil', zegt Muchez. Hij verwijst naar haar achtergrond: 'Bij biomedische wetenschappen leeft dat heel sterk.'

'Maar het oude systeem waarbij je enkel naar het aantal studenten en studiepunten kijkt is toch achterhaald' gaat Muchez verder. 'Er moet minstens rekening gehouden worden met de diversiteit in disciplines en wat daarvoor nodig is.' Ook Geenens heeft zijn bedenkingen. 'Dat is de doos van Pandora die je dan opent. Je weet niet wat daar gaat uitkomen, zeker in tijden van budgettaire krapte.'

Lege aula's

Hoe kijken de kandidaten naar enkele thema's die specifiek bij studenten leven? Op het Sturadebat en uit de programma's bleek al dat er wat de visie op het aanbieden van lesopnames betreft nog wel wat verschil zit tussen de drie. Die zijn niet langer verplicht aan de KU Leuven, maar de universiteit moedigt het wel sterk aan.

Dat ging echter ook gepaard met lage aanwezigheidscijfers in de aula na de covidpandemie. Alle drie erkennen de kandidaten het belang van studenten weer fysiek naar de les te krijgen, maar de plaats die lesopnames daarin innemen varieert.

Baelmans is bijvoorbeeld voor een '*on campus*-universiteit', maar wil het aantal contactmomenten wel verminderen om zo meer interactie na te streven. Lesopnames mogen voor haar een heel jaar beschikbaar zijn als aanvullend leermateriaal tijdens het studieproces. Zij is van mening dat studenten daarin best wel wat autonomie mogen hebben.

Ook Lievens is die mening toegedaan. Net als Baelmans pleit hij bovendien voor minder permanente evaluatie. Dat moet wel opgevuld worden door meer feedback, zodat studenten wel weten waar ze staan in het leerproces. Maar dan zonder heel de tijd voor punten te werken.

Vermeire vindt dan weer dat lesopnames best beperkt beschikbaar worden gesteld, bijvoorbeeld tot maximaal een week na de fysieke les. Ze dienen volgens haar vooral voor iemand die door omstandigheden niet aanwezig kon zijn in de aula. Ze wil daarnaast inzetten op boeiende lesmomenten met meer interactie, via tools als PollEverywhere.

Sjarels Crypto

nota bene: de ij hoort in één vakje

Win!

Heb je het antwoord? Stuur het naar **crypto@veto.be** en maak kans om *De zaak Magritte* van Toni Coppers te winnen.

Opgaven

A bundel met hoofdpijn na het drinken
B voormalig koning
C slecht bewaard paard
D juridisch filosoof
E beeldt de edelman af
F ik krijg veel uit het testament, ik...
G zoals een ongebruikte *fond*
H wanneer men vermenigvuldigt
I natie voor de vissen
J al swingend bier inschenken
K wegje naar een barista
L soepgroente die aanschuift
M gebruik je om een voetstuk in elkaar te timmeren
N afgestudeerde vriend
O die zwemt in cirkelvormige bokalen

cartoon **Sousanna Zacharian**

Volg het laatste nieuws over de rectorverkiezingen op de voet op ***veto.be***.

Colofon

Simon Tibo
Hoofdredacteur en v. u.

Robin Geukens
Redactiecoördinator

Andreas Vandingenen
Eindredacteur

Elias Fret
Redacteur Sociaal

Isabela Rigolin Torres
Redacteur Student

Jesse Bruggemans
Redacteur Internationaal

Kimberly Vrancken
Redacteur Cultuur

Pieterjan Douchy
Redacteur Opinie

Sabine Mosman
Redacteur Fotografie

Sousanna Zacharian
Redacteur Illustratie & Cartoon

Margot Baelemans
Redacteur TVeto

Davien Planckaert
Redacteur TVeto

Anna Derwael
Verantwoordelijke Navraag

Daphne Van Damme
Verantwoordelijke Socials

Simeon Duwel
Verantwoordelijke Lay-Out

EINDREDACTIE Elias Fret, Pieterjan Douchy, Noah Put, Simeon Duwel, Antonie Schoofs, Kimberly Vrancken, Simon Tibo, Andreas Vandingenen, Isabela Rigolin Torres, Ella-Sofia Sneyers, Ines Vandebeek, Davien Planckaert, Femke Van Crombrugge, Margot Baelemans, Andreas Everaerts **VORMGEVING** Simeon Duwel **SCHRIJVERS** Simeon Duwel, Simon Tibo, Pieterjan Douchy, Arthur Vits, Elias Fret, Robin Geukens, Davien Planckaert, Gilles Decabooter, Antonie Schoofs **FOTOGRAFEN** Sabine Mosman, Miro Vermeulen, Robin Geukens, Simeon Duwel **ILLUSTRATOREN** Sousanna Zacharian **TVETO** Ines Vandebeek, Hannah Wellens, Davien Planckaert, Simon Tibo **COVERBEELD** Sabine Mosman

5% EXTRA korting

op boeken en

kantoormateriaal

Nu bij acco shop

*Geldig van 1/05 t.e.m. 31/05 - Enkel voor aandeelhouders op vertoon van de aandeelhouderskaart - Niet geldig op printkaarten, blokwijzers, cursussen en bij online aankopen op de mini-shops.